

V gornjegradski katedrali.**) Vizija.

V svetišču sam. Tišina sveta
razliva v dušo mir slačak,
oko strmi in v lahnih valih
gubi pred njim se tajni mrak.
Ob zidih spomeniki davni
oživljajo se pred menoj
in zarkofagi kameniti
odpirajo se pod cerkvovj.
Polni se stara hiša božja
in čarnosvitla luč vzplamti,
svitlejša kakor zora zgodna,
ki sneži vrh gorā ziati.
Škof Žiga Lambergar pristopa,
in Ernest Attems, Tomaž Hren,
za njimi broj opatov slavnih
in mož pozabljenih imen . . .
V granitnih krstah svečeniki
sanjali so stoletni sen,
da vzdramil jih bo glas trobente,
oznanjajoč vstajenja dan,
svobode dan za rod teptan,
ki v bedi stiska ga veliki
mogotec krut, nevstrahovan. —
Čuj danes bojne trublje glas
po širnem dolu se razlega
in klic mogočen v slednjo vas
in v slednjo kočō sega!
Glasān odmev do krst doni,
iz spanja mitvece budi,
in — vstaja trop častit,
vstajenja dan slavit! . . .

Škof Lambergar daruje mašo,
ž njim moli svečnikov zbor:
Da Vsevladar bi z lovor-vencem
okitil svōbode napor!
A gori pred prestolom božjim
Mohōr in Fortunat klečita
in za svoj rod, svoj rod trpeči
»Gospoda vojnih trum« prosita . . .

Večerni mrak rastoč po stenah
do kupole se pne,
in orgelj zadnji se akordī
kot v dalji grōm gubē . . .

**) Leta 1463. stopil je prvi ljubljanski škof Žiga Lambergar v posest Gornjegradske graščine, ki je bila od l. 1140. last benedektinskih opatov.

Škof Tomaž Hren je l. 1604. kapelo sv. Tomaža blagoslovil.

Škof Ernest grof Attems je v letih 1752—1760. pozidal velikansko novo hišo božjo v Fortunata in Mohorja, ki je največja v celej labodskeje škofiji.
(Lapajne: Zgodovina Slov. Štajarja.)

ALBUM ČEŠKIH ŽEN.

ZDEŇKA HLÁVKOVA. ANT. ZAVADIL.
LJUBLJANA.

Češka domovina je izgubila te dni krašen biser iz krone svojih plemenitih hčerā, češko ženstvo tužno žaluje nad svežo gomilo ene izmed najboljših in najpožrtvovalnejših svojih družic, kajti ravnokar je njima nemila smrt siloma iztrgala izpred njunih oči svoj neizprosni zahtevek. Na Veliko soboto je v Pragi izdihnila svojo preblago dušo povsod in od vseh čislana, duhovita gospa Zdeňka Hlávková, žena jako bistrega, razsodnega duha, Čehinja izredne izobrazbe in vendar zraven nežnega, sočutja polnega, s čistim rodoljubjem prepojenega srca, skratka — vzneseni ideal pristne, narodne češke žene.

Nepozabna rajnica se je porodila 18. febr. 1844. v mestu Rakovniku, kjer je bil njen oče — dvorni svetnik vitez Matija Havelka — sloviti pravnik in dlje časa celo državni poslanec. Njena mati Růžena (Roza, Rozalija) jo je negovala z nežno materinsko skrbjo, kolikor je sploh goji slovanska mati do svojega ljubljenega zarojenčka. Ko je pa nanesel slučaj, da je bil oče premeščen v Písek, se je našlo za dovtipno dekletce najtečnejše hrane pri ondotnih čeških književnikih. »Pootavský slavík«, * pesnik Adolf Heyduk, kojega s pravično presodnostjo prištevam v češki pesniški triumvirat (Vrchlický, Čech, Heyduk), jo je poučeval v češčini, v zgodovini književnosti in risanjn, vodja cerkvenega petja Gregora pa vežbal njen polni glasek.

V šestem desetletju pretečenega stoletja se je preselila z očetom v Prago, kjer je izpopolnila in ob enem dovršila svojo izobrazbo, osobito pa v glasbi — v kateri je bila prava mojstrinja. Nikdar nenasičena moda zahteva od omikane ženske, da se izvežba tudi v več jeziki. Tudi

* Slavec ob reki Otavi; mesto Písek, kjer je Heyduk profesor na realki, leži ob imenovani reki.

tej zahtevi je pokojna Zdeňka zadoščala popolnoma, z občudovano lahkoto se je pogovarjala v modernih evropskih jezikih, zraven pa je znala tudi dotična slovstva. Razun laškega, francoskega in angleškega jezika se je njej najbolj omilila ruščina, čuvstva njenega nežnega slovanskega srca so njej narekovala to veselje do sorodnega jezika. In zato se ji je nudila v Pragi jako ugodna prilika — gostoljubno hišo njenega očeta so običajno posetili vsi odlični Rusi, ki so v tem času prišli v Prago.

Slehera nehlinjena domoljubkinja ima znati domače slovstvo, prejšnje in sodobno, ima imeti svojo lastno knjižnico, in zato vse je pač v najobilnejši meri poskrbela nepozabna nam pokojnica. V umevanju češkega slovstva in češke umetnosti bi mogel s pokojno Zdeňko stežka kdo tekrovati, celo iz moških veščakov. Pred vsem pa se ji je priljubila glasba, ta milodoneča srčna govorica Slovanstva, katero je gojila in negovala z vso strastjo svojega plemenitega duha. Po vsem slovanskem svetu, upam, je znana dična Náprstkova rodbina v Pragi in tam se shajajoči »Americký klub dam«. V tem klubu je ranjka — najbolj navdušena med navdušenimi članicami — v nedeljah vodila zborovo petje. Svetovnoslavni mojster Dvořák je rad zahajal k Hlávkovim rodbini, navadno je z gospo igral čveteroročno svoje nedosežno lepe skladbe, katere je pokojnica obožavala z vso vnemo svoje glasbene duše.

S stavbnim svétnikom Hlávko se je seznanila na Dunaju, kjer je bivala s svojim očetom, državnim poslancem, dokler je zboroval parlament. Kar je Hrvatom Strossmayer, vse to — ne pičice manj — je Čehom stavbni nadsvetnik Hlávka. Njegova uzorna soproga, s katero se je poročil 26. sept. 1886., pa mu je bila vselej najzvestejša svetovalka in pomočnica, kadar je dragi češki mecenaz razsipaval svoje stotisočake za znanstvene, umetniške in dobrodelne češke zavode ter za domo-

ljubna podjetja, ona je bila duša njegove gostoljubne slovanske domačije, v kateri je dobro sprejemala nebrojne in ugledne goste iz vseh krajev.

Med mnogimi njenimi krepostmi jo pač najbolj diči iskreno njeno človekoljubje. Milo in genljivo je bilo vselej gledati imenitno gospo, kako je med drugim o božičnih praznikih osebno obdarovala vse revne otroke iz Lužanske okolice, kjer je imel njen soprog grajščino, z obleko, sadjem in šolskimi potrebami. Žarki krščanske zadovoljnosti so ji vselej odsevali iz njenih preprijaznih oces, kadar je gledala razveseljene obrazke obdarjenih otrok, in to ji je bilo najboljšje plačilo. Z nič manjšo požrtvovalnostjo ni podpirala nadpolnih dijakov, in marsikateri mladi pisatelj ali umetnik jo zahvaljuje, da je mogel z njeno pomočjo dovršiti svojo izobrazbo ter doseči svoj cilj. Sloviti, pred letom dni umrli češki pesnik je vsako leto v Lužanah iskal odmora na prijaznem gradiču Hlávkove obitelji, in blaga pokojnica je tudi v zadnjih dnevih Zeyerjeve smrtne boleznii z najnežnejšo skrbjo stregla umirajočemu trpinu. Na Veliko soboto o osmih zvečer pa je vzplavala tudi njena plemenita, čista duša k nadzvezdnim višavam. Pogreba se je udeležilo najvišje češko plemstvo; češka inteligenca, pa tudi priprosto ljudstvo v neštevilnih množicah je izpričalo, koliko je Praga in ž njo češki narod čislala nepozabno rajnico. Njeno truplo je bilo prepeljano v rodbinsko rakev v Lužanah.

Mirno bo spavalo njeno truplo v hladni zemljici, a njen čili duh, njeno plemenito slovansko srce, njen čisti ženski značaj bodi še v nadalje slovanskim ženam krasen, sijajen vzor njih požrtvovalnemu delovanju v blagor dragega nam slovanskega rodu. Vsaka ženska ne more biti pisateljica, umetnica itd., a so nebrojne poti in mnoga sredstva, s katerimi lahko hasni slovansko ženstvo narodni stvari, ako je prešinjeno in prepojeno s pristno ljubeznijo

do svojega jezika in svojega rodu. Evo vam pokojno Zdeňko! Kot dobra hči češkega naroda je trpela ž njim, a je znala tudi s svojim soprogom vspešno blažiti žal svojega zatiranega rodu in blagodejno celiti njegove rane. Odišla je blagoslovljena z ljubeznijo in hvaležnostjo češkega naroda, osobito ženstva, bodi njej s temi kratkimi črticami tudi v »Slovenki« zgrajen skromen spominek. Odišla je v daljni, večni kraj svobode in miru, kjer ni več životnih borb, odišla je v nadzvezdne končine po koja, kjer ni bolečine, ni zavisti, ni mržnje. V mir, v večni mir je vsplavala njena duša, ki je ostala čista v vseh dnevih njene življenja. Njen spomin in vzgled ostani v srcu slovanskih žen, da jih povzdiguje v izvrševanju njih vznesenega poklica, sijaj njene plemenite duše naj zasveti v srca slovanskih žen, da jih krepča, teši in jači v poštem delovanju v dosego njih plemenitih mislij in rodoljubnih teženj.

NAŠA DEKLETA. FRANŽ GUR. PODDRAGA.

Kras deklic iz naših vasi
ni znan vam, prijatelji vi —
Poznate pa v žitu rdeči mak
in trtice sok sladak.

Rek burnih poznate vode,
kak brega oklepajo se —
Poznate poletni oblak preteč
in blisk na nebu goreč . . .

Naših deklet je lice cvetno
kakor rdeči mak tako —
Ljubezen njih čista, sladka
kot vince kipeče pri vas doma!

In burno in mehko kot reke tok
ljubljenca oklepajo polnih rok —
Zavre pa oblak jim na srca dnu,
če šalil bi kdo se iz njih cvetu!

BORIS GODUNOV. A. S. PUŠKIN. PREVEL EDVIČ.

II.

1. Noč. Celica v Čudovem samostanu.
(Leta 1603.)

Oče Pimen. Grigorij spi.

Pimen (piše pred lučjo). Še ta poslednji spi-
šem naj dogodek

In srečno sem končal svoj letopis.
Izpolnjen dolg, ki ga Gospod zapisal
Je meni grešniku. Zastonj ni Bog
Postavil mene mnogo let za pričo,
V umetnosti pisanja izučil.
Kedar menih kak trudoljuben zopet
To delo najde skrbno, brez imena,
Zapali on, ko jaz, svetilko svojo,
Otrese z listov teh prastari prah,
Resnične dogodljaje spet pripiše,
Da bodo vedeli potomci naši
Preteklost mile zemlje, Rusije,
Da bodo pomnili velike carje
Za slavo njihovo, za dobro, trud —
A za pregrehe, temna, skrita dela
Odrešenika milosti prosili.

Pred mano prikazujejo se zopet
Ljudje, že davno zapustivši svet,
Vladarji, ki sem jim bil zvest, pokoren,
Prijatelji in neprijatelji,
Tovariši mladosti moje srečne . . .
Kako sem bival srečen v njih ljubezni,
Kako so pekla mene njih žaljenja!
A kje so njihove podobe znane?
Ostal je komaj sled njihovih senc še;
O davno je že čas, da grem za njimi.

Na stara leta znova spet živim;
Preteklo se pojavlja tu pred mano . . .
Je-li to davno, dogodljajev polno,
Ki ziblje se, ko morje Ocean?
Sedaj je vse to brez besed in tiho:
Še par oseb mi je spomin ohranil,
Še par besed ima mi še uho.
Vse drugo je propalo, vse, za večno,